

Prof Dr. Teoman Duralı:

"Medeniyetler ittifakı, emperyalizmin yeni adıdır"

Sekülarizm, modernizm, laiklik gibi kavramlarla sıkça muhatap oluyoruz. "Müslüman toplumların aydınları, Batı'dan ithal edilen bu kavramları yeterince kavrayabiliyor mu?" sorusu öteden beri soruluyor. Felsefe alanında birçok önemli çalışmaya imza atan Prof. Dr. Teoman Duralı ile Türk aydınının kafasını karıştıran kavramları konuştuk. Dilin önemine dikkat çeken Duralı "Eğer siz hafızanızı silmişseniz artık düşünme kabiliyetinizi kaybetmişsiniz demektir. Bu da kendini dilde gösteriyor" diyor.

Medeniyet, sekülarizm ve modernleşme v.b. kavramlar sık tartışılıyor Türkiye'de. Önce bu üç kavramdan yola çıkarak ve bu kavramlar bağlamında şöyle sorayım. Türkiye'de bu kavramlar doğru cepheden tartışılıyor mu?

Hayır, tartışılmıyor. Birincisi kavramların ne anlama geldiği bilinmiyor. Herkes kendi keyfine göre kullanıyor bu kavramları. Sonuçta bir sağırlar sohbeti var. Ve neticede bir şey ortaya çıkmıyor. Çıkmadığının da açık göstergesi zihince maneviyat yönünden yerimizde sayıyor olmamızdır. Kültür varlığımızda son 85 yıldır ortaya anlamlı hiçbir şey konulmadı. Başkaları ne ortaya koymuşsa o taklit ediliyor. Bunun da açık belgesi dildir. Herhalde Türkçe kadar yeryüzünde karman çorman hale gelmiş bir başka dil yoktur. Terimler, olduğu gibi ecnebi dillerden alınıyor. Bu terimler, ne anlama geldiği düşünülmeden uluorta kullanılıyor. İşte modernizim de böyledir. Siyasete baktığınızda aynı tabloyla karşılaşıyorsunuz. Bu kargaşa sarhoşlara bile mal edilemeyecek derecede fecaat arz ediyor.

Biz bir defa aslımıza ihanet ettik, bu ihanet sürer gider artık. İhanet ettiğiniz zaman ihanetin durması mümkün değil. Bir defa kabahat işlendiğinde kabahat işleme mekanizması artık yürürlüğe girer. Hiç bir dala yapışamıyoruz, her dal elimizde kalıyor.

Bu kargaşanın sebebi dil mi?

Düşünememektir. Dil de düşünmeden bağımsız değildir. Kültürümüzün katledilmesinin açık belgesi yazının değişmesidir. Bizim, içinden çıktığımız medeniyet camiasını reddetmemiz, bizi açıkta bıraktı. Cumhuriyet'in başlarından beri bu kargaşa devam ediyor. Bir takım elbiseleri "bu bize uyar mı uymaz mı" sorusu sorulmadan aldılar. Bir bakıyorsun aniden bir dönüş oluyor 1928'lerde. Bu sefer sermayeciliğe geçiliyor. Böyle bir kargaşa var. Batı, gözlerinde canlanıyor ve oralara biat ediyorlar. Demokrat Parti zamanında bir Müslüman ülkenin aleyhinde Birleşmiş Milletler'de Fransa için oy veriyoruz.

Burada bir bilinçten söz edebilir miyiz?

İsmail Uslu
ismailuslu@gercekhayat.com

İngiliz - Yahudi medeniyetinin dayandığı ideoloji, sermayeciliktir. Bu sadece ihtiyaç üretme doğrultusunda ilerler. Tüketimi kamçılar. Bu bakımdan 'eşsiz' bir medeniyettir. Önceki medeniyetler ihtiyaca göre üretirlerdi. Bugün tam tersine ihtiyaç kamçılanıyor, talep oluşturuluyor. İslamda ise gösterilen hedef kazanç değildir, ödevini yerine getirmektir. Onun için İslam'la sermayecilik bağdaşmaz.

"Kültürü düzene sokmak gerekiyor"

Bunu bize yaptıranlarda bir bilinç var ama bizde bir bilinç olduğu söylenemez. Eğer siz hafızanızı silmişseniz artık düşünme kabiliyetinizi kaybetmişsiniz demektir. Bu da kendini dilde gösteriyor. Hatırlamalarımız, bütün düşünmeler gibi kelime üstündedir. Kelimeleri değiştirdiğiniz zaman uygun bir kalıp bulamıyorsunuz. Biz bir defa aslımıza ihanet ettik, bu ihanet sürer gider artık. İhanet ettiğiniz zaman ihanetin durması mümkün değil. Bir defa kabahat işlendiğinde kabahat işleme mekanizması artık yürürlüğe girer. Hiçbir dala yapışamıyoruz, her dal elimizde kalıyor.

Şu sıralar medeniyet kavramı da tartışılıyor. Medeniyet, insanın sırtını dayayabileceği sağlam bir duvar mıdır? Biz Türkleri anlamak için medeniyet mi yoksa kültür kavramı mı daha elverişli?

Her toplum ister istemez bir kültüre bağlıdır. İnsan yaşamak için doğadan aldığı malzemeleri işleyip mamul maddeye dönüştürür. Bunu yapma hüneri kültürdür. Aklınıza ne geliyorsa her şeyimiz kültür şartlarına göredir. Benzer kültürler, kültür topluluğu çatısı altında toplanır. Bu benzer kültürlerin çatısına medeniyet diyoruz. Medeniyeti değiştirirken kültürünü de değiştiriyorsunuz. Türkler, İslam'dan önce başka bir medeniyet camiasındaydılar. Daha öncesinde de medeniyetleri yoktu. Kültür şarttır, kültür olmadan medeniyet olmaz. Ama medeniyetsiz kültür mümkündür. Medeniyetin ortaya çıkmasında en önemli etken o topluluğun devlet kurma olayıdır. Ama şu bir gerçek; medeniyetleşmiş kültürler daha çabuk değişir. Bir kültürün değişme hızı tabiattan kopuşuyla ölçülür. Kültür seviyesi arttıkça tabiattan uzaklaşıyorsun. Tabii ihtiyaçların karşılanmasından başka bu sefer suni ihtiyaçlar üretiliyor. Suni ihtiyaçları en fazla üretmiş olan medeniyet, günümüzün İngiliz-Yahudi medeniyetidir.

İngiliz - Yahudi medeniyetinin dayandığı ideoloji nedir?

İngiliz - Yahudi medeniyetinin dayandığı ideoloji, sermayeciliktir. Bu sadece ihtiyaç üretme doğrultusunda ilerler. Tüketimi kamçılar. Bu bakımdan 'eşsiz' bir medeniyettir. Önceki medeniyetler ihtiyaca göre üretirlerdi. Bugün tam tersine ihtiyaç kamçılanıyor,

En büyük idealiniz Türkiye'de felsefe-bilim akademisi oluşturulması. Hocam neden felsefe-bilim akademisini bu kadar önemsiyorsunuz?

Kültürümüzün Genelkurmay Başkanlığı olması lazım. Bugün kültürü düzene sokmak gerekiyor. Bunu da yapacak şey bir kumanda merkezidir. Felsefe-bilim akademisi buna yarar. Yabancılar Avrupa'da bunu 1600'lerde gerçekleştirmiş. Biz 2012'ye geldik hala böyle bir kurumumuz yok. Bu saatten sonra bir işe yarar mı tartışılır tabi.

Eski Türkçe'nin yanında İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince, Yunanca, İspanyolca, İtalyanca, Felemenkce ve Danca'yı biliyorsunuz. Bu dil merakı nereden geliyor?

Benim dil kabiliyetim yok, onlar şişirilen şeyler. Tek bildiğim dil Türkçe. Çünkü denetimsiz yazıp çizebildiğim Türkçedir. Onun için diğerlerini saymıyorum, bir efsane, ben uydurmadım, benim gıyabımda birileri söylemiş. Ben küçük yaşlardan beri farklı dilleri işitmek istemişimdir. Belki o yaşlardan kalma bir merak olabilir. Bu tam olarak da açıklanmaz aslında. Kitaplarla çevrili olan çocuk kültüre, okumaya, yazmaya eğilim gösterir.

Günde kaç sat çalışıyorsunuz?

Hayat gailelerinin imkân verdiği ölçüde 16 saate yakın çalışıyorum.

Rus edebiyatına ilgi duyduğunuz ve Tolstoy'un hayranı olduğunuz biliniyor. Tolstoy sizi en çok hangi bakımdan etkiledi?

Tolstoy'un dini yönelişleri ile hayat arasında bağ kurma çabası bir dramdır. Dini yaşamak sanıldığı gibi kolay bir şey değildir. Olağanüstü bilinç taşıyan insanın yaşadıkları ile din duygusuyla yaşayışını bağdaştırmaya çalışıyor. Bu beni çok etkiledi. Olağan bir insan için bu kolay olabilir ama olağanüstü bir insanın en belirgin göstergesi müthiş bir hayal gücüdür. Hayal gücünün genişlediği ölçüde hayatın olağan akışının dışına çıkarsınız. Merak da buradan gelir. Bütün keşifler böyledir. Benim ilk gördüğüm manzara beni fazlasıyla meraklandırmıştı. Karadeniz kıyısında ufku merak ederdim. 6 - 7 yaşlarında Karadeniz sahilinde tuzu yemiş bir tekne buldum. Aramızda olan 13 yaşlarında bir abiye göstermiştim. "Karşı kıyıda, Rusya'dan bir çocuk bunu kaybetmiş herhalde" dedi. "Karşısı olur mu, oradan su boşluğa dökülüyor" dedim. "Suyun oradan bir yere döküldüğü yok, orası Rusya, burada nasıl bir kıyı varsa orada da kıyı var" dedi. Böylelikle ilk işittiğim ülke de Rusya oldu.

Felsefe-Bilim Sözlüğü isminde bir çalışmanız var. Sözlük ne zaman hazır olacak?

Birinci cildin sonuna geldim son maddenin birkaç cümlesini yazıyorum. Şuan E harfindeyim, Z'ye ulaşabileceğimi zannetmiyorum. Şu anda 40 yaşında olsam yetiştirebilirdim ama bu yaşta zor.

Felsefeyle uğraşan biri kimleri okumalı?

Bir felsefecinin oluşmasında 4 adamın okunması hadisesi vardır; Aristo, Dekart, Kant ve Gazali. İşin besmelesi bunları okumaktır.

talep oluşturuluyor. İslamda ise gösterilen hedef kazanç değildir, ödevini yerine getirmektir. Onun için İslam'la sermayecilik bağdaşmaz.

"Medeniyetler ittifakı, Emperyalizmin yeni adıdır"

Medeniyetler ittifakı denilen şey bizde nasıl anlaşılıyor. Batı bununla bize ne söylemek istiyor.

Bugün medeniyetler yok ki medeniyetler ittifakı olsun. Bugün var olan bir tek medeniyet var o da İngiliz-Yahudi Medeniyeti. Çin, Hind gibi medeniyetler yok artık. İslam medeniyeti de bir hasrettir. Medeniyetler ittifakı denilen şey emperyalizmin aldığı yeni addır. Küresellik de aynı merkezde odaklanıyor. Bazı adlar miadını doldurunca bırakılıyor. Emperyalizm de buna örnektir.

İslam toplumları yüzyıllardan beri Batı hegomanyası içinde hayatlarını sürdürmeye çalışıyor. Tüketim alışkanlıklarından hayatı yorumlayış biçimlerine kadar birçok konu, Batı'dan ithal edilen kavramlarla tanımlandı. Müslümanlar yeniden İslam endeksli bir medeniyet inşa edebilir mi?

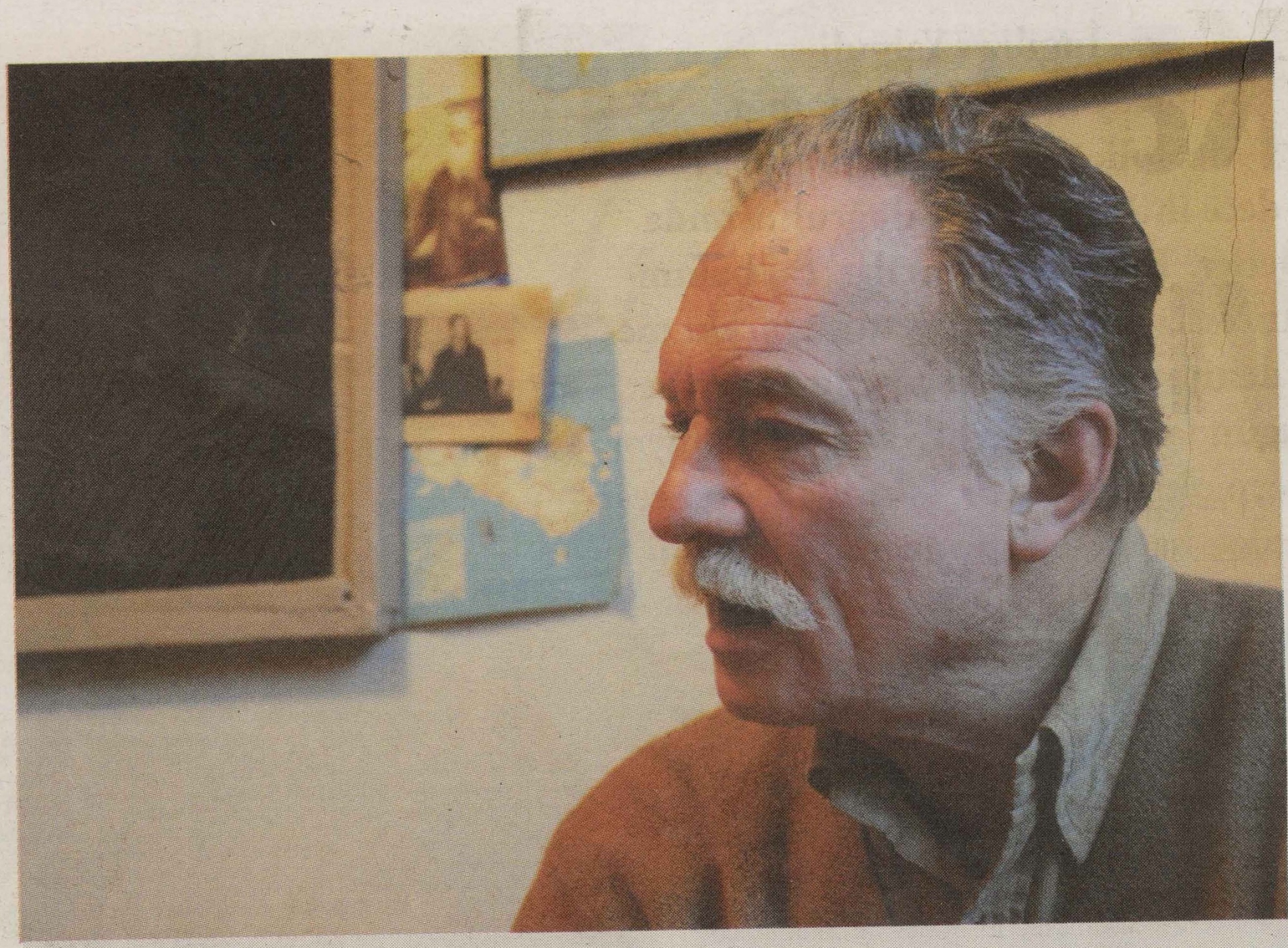
İslam endeksli bir medeniyet inşa edebilecek sıklete sahip Müslüman filozoflar görmüyorum ben. Bunu yapmak felsefenin işidir. Böyle bir şey yok ortada. Bu seviyede filozoflar olsa da onların icraatlarını, keşiflerini hayata uygulayacak siyasi kadrolar yok. Siyasi kadrolar olması için, öğrenimin, öğretimin ortaya çıkması gerekir. Birkaç teşebbüs oldu; İslam üniversiteleri, Pakistan'da medreseler, Mısır'da El Ezher, bizde İmam Hatip okulları kuruldu. "Bunlar o medeniyeti kurmak için hamleyi mümkün kılacak bir zümreyi meydana getirdiler mi?" düşünmek lazım. Tam olarak da bu soruya cevap veremiyorum. Bir takım hareketler var ama bu hareketler sağlam, tutarlı bir fikri kumanda merkezinden yoksun olduklarından bölük pörçük kaldılar.

İslam endeksli bir medeniyet inşa etmek için en önemli adım ne olmalı?

Fikri bir kumanda merkezi, kadroları yetiştirecek öğretim kurumları ve bunun siyasi yönü olması lazım. Bu üçünün birbirini tamamlaması lazım. İdealist bir harekette geri adıma yer verilmemeli. Hâlbuki bugün bütün İslami çıkışlarda taviz veriyoruz. Buna en iyi örnek olarak yıllarca baskı altında tutulmuş Müslüman Kardeşler'i verebiliriz. Bugünkü şartları dünden aldığınız ilhamla kaynaştırmanız gerekir. Bunu sağladıktan sonra, taviz vermezsiniz. Bunu Avrupa'daki oluşumlarda gördük. Çünkü orada felsefe var. 1600'lerden itibaren Avrupa'daki bütün oluşumların temelindeki fikri yapılarına baktığımızda, hem o fikri yapılarda tavizkar tavırlar görmüyoruz hem de o fikirler eyleme dönüştürüldüklerinde, eylem ile fikir arasında bir bağdaşmazlık olmuyor.

Bu bağlamda Türkiye'deki felsefe çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de felsefe diye bir şey yok.

"İslam devleti diye bir şey yoktur"

İslamcılık terimi de çokça tartışılıyor...

En illet olduğum terimlerden biri de İslamcılık. Bu terim İslam'a aykırı bir kere. Cılık, cilik ideoloji bildiren takılardır. İslam insan elinden çıkma değil ki. Dolayısıyla bunu ideolojileştiremezsiniz. Ayrıca dünya malı her zaman için bozulabilir. "İslamcıyım" diyen bir Müslüman İslam'ı bozulmaya tabi tutuyor.

Şu an bir bozulma var mı?

Bir bozulma var tabii. Çünkü İslam'ı insanların derekesine indirdiğinizde bozulması mukaddderdir. İnsanın heyecanı, duyguları, hırsları var. Ne yapmak lazım? Siz kendi aklınızda bir ideoloji kurarsınız, bu ideoloji Müslümanlık diniyle tevafuk hale gelir. İslamcılık diye bir terim önceleri yoktu. Yani yeni bir terim. Aynı şekilde İslam devleti, İslam cumhuriyeti, İslam hükümdarlığı da yok. İslam hiçbir insan topluluğunun tekeline sokulacak bir şey değil.

Peygamber Efendimiz dönemindeki devlet yapısını nasıl tanımlayacağız?

Onun adına İslam devleti denmiyor. Birincisi, buna İslam'da devlet yapısına örnek diyebiliriz. İkincisi, Hz Peygamberin kurduğu devleti tıpatıp tekrar yaratamayız. Üçüncüsü, Hz. Peygamber kurduğu devlete hiçbir zaman İslam'ı, sıfat halinde kullanmıyor. Biz bunları İsrailiyat'tan alıyoruz, taklit ediyoruz.

Bugün medeniyetler yok ki medeniyetler ittifakı olsun. Bugün var olan bir tek medeniyet var o da İngiliz-Yahudi Medeniyeti. Çin, Hind gibi medeniyetler yok artık. İslam Medeniyeti de bir hasrettir. Medeniyetler ittifakı denilen şey emperyalizmin aldığı yeni addır. Küreselllik de aynı merkezde odaklanıyor. Bazı adlar miadını doldurunca bırakılıyor. Emperyalizm de buna örnektir.

Şu günlerde Batı ekonomik krizle boğuşurken, Doğu geniş halk hareketlerine sahne oluyor. Dünya'da meydana gelen bu hareketliliği nasıl okumak gerekir?

Bunlar bana kalırsa tezgâhlanmış olaylardır. Tunus'ta patlak veren olayla Suriye'de patlak veren olay apayrı olaylardır. Tunus'un yapısı, bilinci Suriye'den bambaşkadır. Tunus'ta patlak veren olay tabiidir. Suriye'de durum böyle değil. Çünkü Suriye Baba Esad'ın ölümünden sonra kabuk değiştirmeye başladı. Baskı devam etti ama büyük bir açılıma girdiler. Özellikle Türkiye'nin, Suriye'yle, Irak'la, Ürdün'le bu kadar yakın ilişkiler kurması rahatsız etti. Bir çeşit Avrupa Topluluğu'nun esasını teşkil eden Şengen Anlaşması'na doğru gidiyorduk. Vizeler kaldırılmış vs. Suriye de Türkiye de bundan büyük kazançlar elde etmeye başlamış, ticaret çok gelişmişti. Bu iyi sa-attekileri ürküttü. Çünkü Türkiye'ye, Avrupa belasından kurtulmanın yolu açılmıştı. Türkiye'nin kurtuluş yolu eski coğrafyasını tekrardan canlandırmaktır, birleşmeye doğru gitmektir. O güzel, o olumlu hava bir anda darmaduman oldu. Suriye, bunca yıl baskı altında yaşamış, buna dayanmış bunu sindirmiş, şimdi iyiye doğru giderken ayaklanma oluyor. Birçok insan baskı altında kalmış, sürülmüş ama bunlar yeni değil. "Bu ayaklanma niye şimdi oldu?" diye sormak lazım.